[2018] 2 ਐੱਸ.ਸੀ.ਆਰ. 499

ਰਾਜਿੰਦਰ ਰਾਜੇਰੀਆ

ਬਨਾਮ

ਜਗਤ ਨਰੈਣ ਥਾਪਕ ਅਤੇ ਹੋਰ

(2018 ਦੀ ਫੌਜਦਾਰੀ ਅਪੀਲ ਨੰ. 312)

23 ਫਰਵਰੀ, 2018

[ਐਨ. ਵੀ. ਰਮਾਣਾ ਅਤੇ ਐੱਸ. ਅਬਦੁਲ ਨਜ਼ੀਰ, ਜੇ.ਜੇ.]

ਅਪਰਾਧਿਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਜ਼ਾਬਤਾ, 1973: ਧਾਰਾ 397 ਅਤੇ ਧਾਰਾ 398 ਸੋਧ - ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਧੋਖਾਧੜੀ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਵਾਲੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਾ ਦਾਇਰਾ, ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੁਆਰਾ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਘਾਟ ਕਾਰਨ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ - ਸੋਧ 'ਤੇ, ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਨੇ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਿਆ ਕਿ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਸਮਝਿਆ ਅਤੇ ਕੇਸ ਨੂੰ ਰਿਮਾਂਡ 'ਤੇ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ - ਰਿਮਾਂਡ 'ਤੇ, ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਨੇ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਲਿਆ ਅਤੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਇਸ ਦੌਰਾਨ, ਰਿਮਾਂਡ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਨੋਟਿਸ ਲੈਣ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਦੁਖੀ, ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਨੇ ਸੋਧ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਸੋਧ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨੂੰ ਇਸ ਕਾਰਨ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਸੋਧ ਅਦਾਲਤ ਨੋਟਿਸ ਨਹੀਂ ਲੈ ਸਕਦੀ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਸੈਸ਼ਨ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਰਿਮਾਂਡ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਧਾਰਾ 398 ਦੀ ਕਾਨੂੰਨੀਤਾ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੇ ਨੋਟਿਸ ਲੈਣ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ - ਫੜਿਆ ਗਿਆ: ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਹ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਣ ਵਿੱਚ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਸੈਸ਼ਨ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਖੁਦ ਮਾਮਲੇ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਲਿਆ ਸੀ - ਸੈਸ਼ਨ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸਿਰਫ਼ ਹੋਰ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਲਈ ਰਿਮਾਂਡ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ - ਸੈਸ਼ਨ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਨਿਰੀਖਣ ਸਿਰਫ ਰਿਮਾਂਡ ਲਈ ਜਾਇਜ਼ ਸਨ ਅਤੇ ਇਹੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਨੋਟਿਸ ਲੈਣ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਦਾ ਗਲਤ ਅਰਥ ਕੱਢਿਆ ਅਤੇ ਗਲਤ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਅੱਗੇ ਵਧਿਆ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਰਿਵੀਜ਼ਨਲ ਕੋਰਟ ਵੀ ਇਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਗਲਤ ਸੀ ਕਿ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਰਿਮਾਂਡ 'ਤੇ ਕੇਸ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟ ਦੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣ ਲਈ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕੀਤਾ - ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਗਲਤ ਧਾਰਨਾ ਇਸ ਤੱਥ ਦੇ ਕਾਰਨ ਸੀ ਕਿ ਰਿਮਾਂਡ ਆਰਡਰ ਨੇ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਹੋਰ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਵਿਵੇਕ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਵਿੱਚ ਬਰਕਰਾਰ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ - ਮਾਮਲੇ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦੀ ਕਾਨੂੰਨੀਤਾ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਨੂੰ ਨੋਟਿਸ ਲੈਂਦੇ ਸਮੇਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨਾਲ ਅੱਗੇ ਵਧਣ ਲਈ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਇਹ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਕਿ ਕੀ ਸਜ਼ਾ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਆਧਾਰ ਹੈ - ਨੋਟਿਸ ਲੈਣ ਦੇ ਪੜਾਅ 'ਤੇ, ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਨੂੰ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਕਾਰਨ ਦਰਜ ਕਰਨ ਦੀ ਵੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ ਪਰ ਆਦੇਸ਼ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੁਆਰਾ ਆਪਣੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖੀ ਗਈ ਸਮੱਗਰੀ ਪ੍ਰਤੀ ਸੁਤੰਤਰ ਮਨ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ - ਨੋਟਿਸ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦੀ ਸਮੀਖਿਆ, ਦਿਖਾਓ ਕਿ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਸੈਸ਼ਨ ਅਦਾਲਤ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਪਹਿਲੀ ਨਜ਼ਰੇ ਇੱਕ ਕੇਸ ਬਣਾ ਚੁੱਕੀ ਹੈ - ਅਜਿਹੀ ਖੋਜ ਟਿਕਾਊ ਨਹੀਂ ਹੈ

ਕਿਉਂਕਿ ਰਿਵੀਜ਼ਨਲ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਸਿਰਫ ਕੁਝ ਪਹਿਲੂਆਂ ਨੂੰ ਦੇਖਿਆ ਹੈ - ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਸ਼ਿਕਾਇਤ 'ਤੇ ਦੁਬਾਰਾ ਵਿਚਾਰ ਕਰੇ।

ਅਪੀਲ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ, ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆ:

1. ਧਾਰਾ 397 ਅਤੇ 398 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੀ ਘੋਖ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੋਧ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਸੈਸ਼ਨ ਅਦਾਲਤ ਜਾਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ.ਦੀ ਧਾਰਾ 203 ਦੇ ਤਹਿਤ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੁਆਰਾ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਨ 'ਤੇ ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ.ਦੀ ਧਾਰਾ 397 ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧਿਕ ਸੋਧ ਵਿੱਚ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ.ਦੀ ਧਾਰਾ 397 ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਸਥਿਤ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਧੀਨ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਰਿਕਾਰਡ ਨੂੰ ਬੁਲਾਉਣ ਅਤੇ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਰਿਕਾਰਡ ਕੀਤੇ ਜਾਂ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਿੱਟੇ, ਸਜ਼ਾ ਜਾਂ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਸ਼ੁੱਧਤਾ, ਕਾਨੂੰਨੀਤਾ ਜਾਂ ਉਚਿਤਤਾ, ਅਤੇ ਅਜਿਹੀ ਅਧੀਨ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਨਿਯਮਤਤਾ ਬਾਰੇ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ। ਸੋਧ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਹੱਦ, ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ.ਦੀ ਧਾਰਾ 401 ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੀ ਗਈ ਧਾਰਾ 399 ਦੇ ਤਹਿਤ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਉਕਤ ਉਪਬੰਧਾਂ ਤੋਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 398 ਨੂੰ ਹੋਰ ਧਾਰਾਵਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਸੈਸ਼ਨ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸੋਧ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ 'ਤੇ ਬਰਾਬਰ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਧਾਰਾ 398 ਸਿਰਫ਼ ਹੋਰ ਜਾਂਚ ਨੂੰ ਨਿਰਦੇਸ਼ਤ ਕਰਨ ਦੀ ਇੱਕ ਵੱਖਰੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਧਾਰਾ 397 ਧਾਰਾ 399 ਅਤੇ ਧਾਰਾ 401 ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਸੋਧ ਅਥਾਰਟੀ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਖੋਜ, ਸਜ਼ਾ ਜਾਂ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਸ਼ੁੱਧਤਾ, ਕਾਨੂੰਨੀਤਾ ਜਾਂ ਉਚਿਤਤਾ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਸੋਧ ਅਦਾਲਤ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ.[ਪੈਰਾ 12, 13] [505- ਬੀ-ਐਫ] ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 398, 399 ਅਤੇ 401 ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸੰਚਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਮਝਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

2. ਹਾਈ ਕੋਰਟ, ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ, ਇੱਕ ਗਲਤ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਿਆ ਕਿ ਸੈਸ਼ਨ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਖੁਦ ਮਾਮਲੇ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਲਿਆ ਸੀ। ਸੈਸ਼ਨ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਹੋਰ ਜਾਂਚ ਲਈ ਰਿਮਾਂਡ ਆਰਡਰ ਵਜੋਂ ਸਮਝਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ। ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਸਿਰਫ਼ ਰਿਮਾਂਡ ਲਈ ਜਾਇਜ਼ ਸਨ ਅਤੇ ਇਹ ਨੋਟਿਸ ਲੈਣ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਗਲਤ ਧਾਰਨਾ ਇਸ ਤੱਥ ਦੇ ਕਾਰਨ ਸੀ ਕਿ ਰਿਮਾਂਡ ਆਰਡਰ ਨੇ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਹੋਰ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਵਿਵੇਕ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਨੋਟਿਸ ਲੈਣ ਅਤੇ ਸੰਮਨ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਵਿਚਕਾਰ ਦੁਵਿਧਾ ਦੀ ਕਦਰ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ, ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਗਲਤ ਵਿਆਖਿਆ 'ਤੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨੂੰ ਹੀ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਉਪਰੋਕਤ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਵਿੱਚ ਬਰਕਰਾਰ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। [ਪੈਰਾ 14, 15] [505- ਐਫ; 506-ਏ-ਬੀ, ਸੀ-ਡੀ]

3. ਮਾਮਲੇ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦੀ ਕਾਨੂੰਨੀਤਾ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਨੂੰ ਨੋਟਿਸ ਲੈਂਦੇ ਸਮੇਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨਾਲ ਅੱਗੇ ਵਧਣ ਲਈ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਇਹ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਕਿ ਕੀ ਸਜ਼ਾ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਆਧਾਰ ਹੈ। ਨੋਟਿਸ ਲੈਣ ਦੇ ਪੜਾਅ 'ਤੇ, ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਨੂੰ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਕਾਰਨ ਦਰਜ ਕਰਨ ਦੀ ਵੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ ਪਰ ਹੁਕਮ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੁਆਰਾ ਉਸ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖੀ ਗਈ ਸਮੱਗਰੀ ਪ੍ਰਤੀ ਸੁਤੰਤਰ ਮਨ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਨੋਟਿਸ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਸਮੀਖਿਆ ਤੋਂ ਪਤਾ ਚੱਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਸੈਸ਼ਨ ਅਦਾਲਤ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਪਹਿਲੀ ਨਜ਼ਰੇ ਇੱਕ ਕੇਸ ਬਣਾ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਖੋਜ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣਾ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਰਿਵੀਜ਼ਨਲ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਸਿਰਫ ਕੁਝ ਪਹਿਲੂਆਂ ਦਾ ਹੀ ਧਿਆਨ ਰੱਖਿਆ ਸੀ। ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੁਆਰਾ ਅਜਿਹੇ ਨਿਰੀਖਣ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਸਨ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਨੋਟਿਸ ਲੈਂਦੇ ਸਮੇਂ ਆਪਣੇ ਸੁਤੰਤਰ ਦਿਮਾਗ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਦੀ ਉਮੀਦ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵਿਵਾਦ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਨਿਆਂ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਸਗੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਤੇ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਦੇਖਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਸਾਡੀ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਪਰੰਪਰਾ ਵਿੱਚ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਆਪਣੀ ਅਪਰਾਧਿਕ ਨਿਆਂ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੇ ਅਧੀਨ, ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਤਮਕ ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਵਿੱਚ, ਅਧਿਕਾਰਾਂ, ਹਿੱਤਾਂ ਅਤੇ ਜਾਇਜ਼ ਉਮੀਦਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਫੈਸਲੇ ਲੈਣ ਵਿੱਚ, ਅਸਲ ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਤਮਕ ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਦੋਵਾਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰਦੇ ਹਾਂ, ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕ ਉਲਟ ਕਾਨੂੰਨੀ ਇਰਾਦੇ ਦੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ ਦੇ ਅਧੀਨ। [ਪੈਰਾ 16, 17] [506- ਐੱਫ-ਐੱਚ; 507-ਏ-ਸੀ]

ਸੁਬਰਾਮਨੀਅਮ ਸਵਾਮੀ ਬਨਾਮ ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ (2012) 3 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 64 : [2012] 3 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 52 - ਇਸ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ

ਕੇਸ ਲਾਅ ਰੈਫਰੈਂਸ

[2012] 3 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 52 ਪੈਰਾ 16 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ

ਫੌਜਦਾਰੀ ਅਪੀਲ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ: 2018 ਦੀ ਫੌਜਦਾਰੀ ਅਪੀਲ ਨੰ. 312

2013 ਦੇ ਅਪਰਾਧਿਕ ਸੋਧ ਨੰਬਰ 104 ਵਿੱਚ ਗਵਾਲੀਅਰ ਵਿਖੇ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਬੈਂਚ ਦੁਆਰਾ 08.07.2014 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ।

ਰਾਜ ਕਿਸ਼ੋਰ ਚੌਧਰੀ, ਸ਼ਕੀਲ ਅਹਿਮਦ ਏ.ਕੇ. ਸ਼੍ਰੀਵਾਸਤਵ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਵਕੀਲ।

ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਪ੍ਰਾਚੀ ਮਿਸ਼ਰਾ, ਅਰਜੁਨ ਗਰਗ, ਚੈਤੰਨਿਆ, ਸੁਨੀਤ ਪਾਧੀ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਪ੍ਰਗਿਆ ਗਰਗ, ਹਰਸ਼ਵਰਧਨ ਝਾਅ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਯੁਗੰਧਰਾ ਪਵਾਰ ਝਾਅ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਮਯੂਰੀ ਸ਼ੁਕਲਾ, ਆਦਰਸ਼ ਉਪਾਧਿਆਏ, ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਵਕੀਲ।

ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਐਨ.ਵੀ. ਰਮਨ, ਜੇ. ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

1. ਛੁੱਟੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ।

2. ਇਸ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ, ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਹਾਈ ਕੋਰਟ, ਗਵਾਲੀਅਰ ਵਿਖੇ ਬੈਂਚ ਦੁਆਰਾ ਅਪਰਾਧਿਕ ਸੋਧ ਨੰਬਰ 104/2013 ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ 08.07.2014 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

3. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਇੱਥੇ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡਾਵਲੀ, 1860 ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 420, 467, 468, 471, 120ਬੀ, 506 [ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੰਖੇਪ ਲਈ 'ਆਈਪੀਸੀ' ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ] ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀਆਂ (ਅੱਤਿਆਚਾਰ ਰੋਕਥਾਮ) ਐਕਟ, 1989 ਦੀ ਧਾਰਾ 3 ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਾਲੇ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਰਜ ਕਰਵਾਈ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਵਿਦਿਆਬਾਈ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਨੇ ਵਿਵਾਦਿਤ ਜ਼ਮੀਨ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਨੰਬਰ 1 ਨੂੰ ਵੇਚ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਧੋਖਾਧੜੀ ਅਤੇ ਜਾਅਲਸਾਜ਼ੀ ਕਰਕੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਇੰਤਕਾਲ ਕਰਵਾਇਆ। ਇਹ ਵੀ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਜਵਾਬਦੇਹ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਗੰਭੀਰ ਨਤੀਜੇ ਭੁਗਤਣ ਦੀ ਧਮਕੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਜਾਤ/ਕਬੀਲੇ ਨੂੰ ਨੀਵਾਂ ਦਿਖਾਉਣ ਦੇ ਇਰਾਦੇ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਗੰਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਨਾਲ ਗਾਲਾਂ ਕੱਢੀਆਂ ਸਨ। ਇਹ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਸਬੰਧਤ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਨੇ ਉਪਰੋਕਤ ਸ਼ਿਕਾਇਤ 'ਤੇ ਕੋਈ ਕਾਰਵਾਈ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ।

4. ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਨਾਕਾਮੀ ਤੋਂ ਦੁਖੀ ਹੋ ਕੇ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ.ਦੀ ਧਾਰਾ 200 ਦੇ ਤਹਿਤ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਸਮਾਨ ਸਮੂਹ ਦੇ ਨਾਲ ਗਵਾਲੀਅਰ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਕੋਲ ਪਹੁੰਚ ਕੀਤੀ।

5. ਜੁਡੀਸ਼ੀਅਲ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ, 1 ਕਲਾਸ, ਗਵਾਲੀਅਰ ਨੇ 21.04.2012 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ, ਉਪਰੋਕਤ ਅਪਰਾਧਿਕ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨੂੰ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ/ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਕੋਈ ਕਾਫ਼ੀ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀ ਜਾਂ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ ਅਤੇ ਧਿਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਝਗੜੇ ਵਿੱਚ ਸਿਵਲ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਦੇ ਜਾਲ ਸਨ।

6. ਉਪਰੋਕਤ ਅਪਰਾਧਿਕ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਨ ਤੋਂ ਦੁਖੀ ਹੋ ਕੇ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਐਡੀਸ਼ਨਲ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਕੋਲ ਪਹੁੰਚ ਕੀਤੀ। ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅਤੇ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ (ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 'ਸੰਖੇਪਤਾ ਲਈ ਸੈਸ਼ਨ ਅਦਾਲਤ' ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ) ਨੇ ਅਪਰਾਧਿਕ ਸੋਧ ਨੰਬਰ 242/2012 ਵਿੱਚ।

ਸੈਸ਼ਨ ਅਦਾਲਤ ਨੇ, ਮਿਤੀ 07.12.2012 ਦੇ ਹੁਕਮ ਦੁਆਰਾ, ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆ ਕਿ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਜਾਟਵ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸੀ ਜੋ ਕਿ ਇੱਕ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀ ਹੈ। ਅੱਗੇ ਸੈਸ਼ਨ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਦੱਸੇ ਗਏ ਤੱਥ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਨੰਬਰ 1 ਨੇ ਦੂਜਿਆਂ ਨਾਲ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਕਰਕੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਤਬਦੀਲ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਇਹ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਿਆ ਕਿ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਤੱਥਾਂ ਦੇ

ਨਾਲ-ਨਾਲ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਸਮਝਿਆ ਅਤੇ ਕੇਸ ਨੂੰ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਰਿਮਾਂਡ 'ਤੇ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ: -

ਇਸ ਸੋਧ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਹੈ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ 21.04.2012 ਦੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕੇਸ ਨੂੰ ਇਸ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਨਾਲ ਵਾਪਸ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਇਸ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਨਤੀਜਿਆਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਹੋਰ ਜਾਂਚ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਰਜ ਕਰਨ ਅਤੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੂੰ ਤਲਬ ਕਰਨ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਉਚਿਤ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਧਿਰਾਂ ਨੂੰ 20.12.2012 ਨੂੰ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਮੌਜੂਦ ਰਹਿਣ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

(ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ)

7. ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਰਿਮਾਂਡ 'ਤੇ, ਜੁਡੀਸ਼ੀਅਲ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਨੇ 23.01.2013 ਦੇ ਹੁਕਮ ਅਨੁਸਾਰ, ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 420, 467, 471, 120-ਬੀ ਅਤੇ ਐਸਸੀ/ਐਸਟੀ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 3(1)(4) ਦੇ ਤਹਿਤ ਉਪਰੋਕਤ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਲੈਂਦੇ ਹੋਏ, ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨੂੰ ਅਪਰਾਧਿਕ ਮਾਮਲਾ ਨੰਬਰ 1576/2013 ਵਜੋਂ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਅਤੇ 23-02-2013 ਨੂੰ, ਵਿਦਵਾਨ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਨੋਟ ਕੀਤਾ -

... ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਪਹਿਲੀ ਨਜ਼ਰੇ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਾਰਵਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਦਾ ਸਵਾਲ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਢੁਕਵਾਂ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਵਿਦਵਾਨ ਰਿਵੀਜ਼ਨਲ ਕੋਰਟ ਨੇ ਪਹਿਲੀ ਨਜ਼ਰੇ ਗੈਰ-ਬਿਨੈਕਾਰਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਕਾਰਵਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਲਈ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕਾਫ਼ੀ ਆਧਾਰ ਲੱਭ ਲਿਆ ਹੈ।

(ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

8. ਇਸ ਦੌਰਾਨ, ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ 07.12.2012 ਦੇ ਰਿਮਾਂਡ ਆਰਡਰ ਅਤੇ 23.01.2013 ਦੇ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੇ ਹੁਕਮ ਤੋਂ ਨਾਰਾਜ਼ ਹੋ ਕੇ, ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਰਿਵੀਜ਼ਨ ਨੰ. 104/2013 ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਰਿਵੀਜ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ। 08.07.2014 ਦੇ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਫੈਸਲੇ ਦੁਆਰਾ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਰਿਵੀਜ਼ਨ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨੂੰ ਇਸ ਕਾਰਨ ਕਰਕੇ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਰਿਵੀਜ਼ਨਲ ਕੋਰਟ 23.01.2013 ਨੂੰ ਨੋਟਿਸ ਨਹੀਂ ਲੈ ਸਕਦਾ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ.ਦੀ ਧਾਰਾ 398 ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਸੀ।

9. ਅਸੀਂ ਦੋਵਾਂ ਧਿਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲਾਂ ਨੂੰ ਸੁਣਿਆ ਹੈ।

10. ਵਿਚਾਰਨ ਯੋਗ ਸਵਾਲ ਸੈਸ਼ਨ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਰਿਮਾਂਡ ਆਰਡਰ ਦੀ ਕਾਨੂੰਨੀਤਾ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਨੋਟਿਸ ਲੈਣ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਨ। ਕਿਉਂਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਦੋਵਾਂ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਵੈਧਤਾ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਿਆ ਹੈ, ਅਸੀਂ ਰਿਮਾਂਡ ਆਰਡਰ ਦੀ ਕਾਨੂੰਨੀਤਾ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਸੀਰੀਅਟਮ ਵਿੱਚ ਇਸਨੂੰ ਲੈਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ।

11. ਜਵਾਬਦੇਹ ਦਾ ਤਰਕ ਹੈ ਕਿ ਵਿਦਵਾਨ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਮਾਮਲੇ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਲੈਣ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਗੁਣਾਂ 'ਤੇ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਰੱਖ ਸਕਦੇ ਸਨ। ਅਜਿਹੇ ਦਾਅਵੇ ਭਾਵੇਂ ਆਕਰਸ਼ਕ ਜਾਪਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਇਸ ਕਾਰਨ ਕਰਕੇ ਰੱਦ ਕੀਤੇ ਜਾਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ਕਿ ਰਿਵੀਜ਼ਨਲ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸਿਰਫ ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ.ਦੀ ਧਾਰਾ 398 ਦੇ ਤਹਿਤ ਹੋਰ ਜਾਂਚ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਦੇ ਕਾਰਨ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਸਨ ਅਤੇ ਮੈਰਿਟ 'ਤੇ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਨਿਰੀਖਣਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਨੋਟਿਸ ਲੈਣ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।

12. ਸ਼ੁਰੂ ਵਿੱਚ, ਰਿਮਾਂਡ ਆਰਡਰ ਦੀ ਕਾਨੂੰਨੀਤਾ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਸਾਨੂੰ ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ.ਦੀ ਧਾਰਾ 398 ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੀ ਗਈ ਧਾਰਾ 397 ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧਿਕ ਸੋਧ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਇੱਥੇ ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ.ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 397 ਅਤੇ 398 ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਪੇਸ਼ ਕਰਨਾ ਉਚਿਤ ਹੋਵੇਗਾ।

ਧਾਰਾ 397. ਸੋਧ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਲਈ ਰਿਕਾਰਡਾਂ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨਾ।
(1) ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਜਾਂ ਕੋਈ ਵੀ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਆਪਣੇ ਸਥਾਨਕ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸਥਿਤ ਕਿਸੇ ਵੀ ਘਟੀਆ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਰਿਕਾਰਡ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜਾਂਚ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਿੱਟੇ, ਸਜ਼ਾ ਜਾਂ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਸ਼ੁੱਧਤਾ, ਕਾਨੂੰਨੀਤਾ ਜਾਂ ਉਚਿਤਤਾ, - ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜਾਂ ਪਾਸ ਕੀਤੀ ਗਈ, ਅਤੇ ਅਜਿਹੀ ਘਟੀਆ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਨਿਯਮਤਤਾ ਬਾਰੇ, ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਰਿਕਾਰਡ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ, ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਜ਼ਾ ਜਾਂ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨੂੰ ਮੁਅੱਤਲ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ, ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਦੋਸ਼ੀ ਕੈਦ ਵਿੱਚ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸਨੂੰ ਰਿਕਾਰਡ ਦੀ ਜਾਂਚ ਤੱਕ ਜ਼ਮਾਨਤ ਜਾਂ ਉਸਦੇ ਆਪਣੇ ਬਾਂਡ 'ਤੇ ਰਿਹਾਅ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ।

ਵਿਆਖਿਆ- ਸਾਰੇ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ, ਭਾਵੇਂ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਜਾਂ ਨਿਆਂਇਕ, ਅਤੇ ਭਾਵੇਂ ਮੂਲ ਜਾਂ ਅਪੀਲੀ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰ ਰਹੇ ਹੋਣ, ਇਸ ਉਪ-ਧਾਰਾ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 398 ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਤੋਂ ਘਟੀਆ ਮੰਨੇ ਜਾਣਗੇ।
ਧਾਰਾ 398. ਜਾਂਚ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ।
ਧਾਰਾ 397 ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਵੀ ਰਿਕਾਰਡ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ 'ਤੇ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਜਾਂ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਚੀਫ਼ ਜੁਡੀਸ਼ੀਅਲ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਨੂੰ ਖੁਦ ਜਾਂ ਆਪਣੇ ਅਧੀਨ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦੁਆਰਾ ਕਰਨ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਚੀਫ਼ ਜੁਡੀਸ਼ੀਅਲ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਖੁਦ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਧੀਨ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦੀ ਹੋਰ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਲਈ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 204 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (4) ਦੀ ਧਾਰਾ 203 ਅਧੀਨ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਜਿਸਨੂੰ ਡਿਸਚਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ:

ਬਸ਼ਰਤੇ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਅਦਾਲਤ ਇਸ ਧਾਰਾ ਅਧੀਨ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਲਈ ਕੋਈ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਦੇਵੇਗੀ ਜਿਸਨੂੰ ਡਿਸਚਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਕਾਰਨ ਦਿਖਾਉਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਨਾ ਮਿਲੇ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ।
ਉਪਰੋਕਤ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੋਧ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਸੈਸ਼ਨ ਅਦਾਲਤ ਜਾਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 203 ਅਧੀਨ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦੁਆਰਾ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਨ 'ਤੇ ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 397 ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਅਪਰਾਧਿਕ ਸੋਧ ਵਿੱਚ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸੋਧ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦਾ ਦਾਇਰਾ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੁਲਝਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 397 ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਸਥਿਤ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਧੀਨ ਫੌਜਦਾਰੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਰਿਕਾਰਡ ਨੂੰ ਬੁਲਾਉਣ ਅਤੇ ਜਾਂਚਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਰਿਕਾਰਡ ਕੀਤੇ ਜਾਂ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਿੱਟੇ, ਸਜ਼ਾ ਜਾਂ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਸ਼ੁੱਧਤਾ, ਕਾਨੂੰਨੀਤਾ ਜਾਂ ਉਚਿਤਤਾ ਬਾਰੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ, ਅਤੇ ਅਜਿਹੀ ਅਧੀਨ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਨਿਯਮਤਤਾ ਬਾਰੇ ਵੀ।

13. ਸੋਧ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਹੱਦ, ਹੋਰ ਗੱਲਾਂ ਦੇ ਨਾਲ, ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 401 ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੀ ਗਈ ਧਾਰਾ 399 ਦੇ ਅਧੀਨ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਉਪਰੋਕਤ ਉਪਬੰਧਾਂ ਤੋਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 398 ਨੂੰ ਹੋਰ ਧਾਰਾਵਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਸੈਸ਼ਨ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀਆਂ ਸੋਧ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ 'ਤੇ ਬਰਾਬਰ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਧਾਰਾ 398 ਸਿਰਫ ਹੋਰ ਜਾਂਚ ਨੂੰ ਨਿਰਦੇਸ਼ਤ ਕਰਨ ਦੀ ਇੱਕ ਵੱਖਰੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਧਾਰਾ 397 ਧਾਰਾ 399 ਅਤੇ ਧਾਰਾ 401 ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੀ ਗਈ ਸੋਧ ਅਥਾਰਟੀ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਿੱਟੇ, ਸਜ਼ਾ ਜਾਂ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਸ਼ੁੱਧਤਾ, ਕਾਨੂੰਨੀਤਾ ਜਾਂ ਉਚਿਤਤਾ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਸੋਧ ਅਦਾਲਤ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ.ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 398, 399 ਅਤੇ 401 ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸੰਚਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਮਝਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

14. ਅਸੀਂ ਧਿਆਨ ਦੇ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ, ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ, ਇੱਕ ਗਲਤ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਿਆ ਕਿ ਸੈਸ਼ਨ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਖੁਦ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਲਿਆ ਸੀ ਜਿਸਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੁਬਾਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ-
"ਇਸ ਵਿਵਸਥਾ ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਘੋਖਣ 'ਤੇ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਹੁਕਮ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 398 ਦੇ ਤਹਿਤ ਪਾਸ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਵਿਵਸਥਾ ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ 'ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ' ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਹੋਰ ਜਾਂਚ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਲਈ ਵਿਆਪਕ ਵਿਵੇਕ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਸੈਸ਼ਨ ਅਦਾਲਤ ਕੋਲ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਲੈਣ, ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰਨ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਖੁਦ ਦੇ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਦੀ ਕੋਈ ਸ਼ਕਤੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਿਕਾਇਤ 'ਤੇ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਦਾ ਆਧਾਰ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਅੱਗੇ ਇੱਕ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਨੂੰ ਪਹਿਲੀ ਨਜ਼ਰੇ ਕੇਸ ਲੱਭਣ 'ਤੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਰਜ ਕਰਨ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨਹੀਂ ਹੈ"।

15. ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ (ਉੱਪਰ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ) ਦੀ ਘੋਖ ਕਰਨ 'ਤੇ, ਸਾਡਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟ ਨੇ ਨੋਟਿਸ ਲੈਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਪਾਸ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਹੋਰ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਲਈ ਰਿਮਾਂਡ ਆਰਡਰ ਵਜੋਂ ਸਮਝਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ। ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਸਿਰਫ਼ ਰਿਮਾਂਡ ਲਈ ਜਾਇਜ਼ ਸਨ ਅਤੇ ਇਹ ਨੋਟਿਸ ਲੈਣ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਉਪਰੋਕਤ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦੀ ਗਲਤ ਵਿਆਖਿਆ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਗਲਤ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਅੱਗੇ ਵਧਿਆ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਰਿਵੀਜ਼ਨਲ ਕੋਰਟ ਵੀ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਰਿਮਾਂਡ 'ਤੇ ਕੇਸ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟ ਦੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣ ਲਈ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਹੱਦ ਤੱਕ ਗਲਤ ਸੀ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਗਲਤ ਧਾਰਨਾ ਇਸ ਤੱਥ ਦੇ ਕਾਰਨ ਸੀ ਕਿ ਰਿਮਾਂਡ ਆਰਡਰ ਨੇ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਹੋਰ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਵਿਵੇਕ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਨੋਟਿਸ ਲੈਣ ਅਤੇ ਸੰਮਨ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਦੁਵਿਧਾ ਦੀ ਕਦਰ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ, ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਗਲਤ ਵਿਆਖਿਆ 'ਤੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨੂੰ ਹੀ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਉਪਰੋਕਤ ਦੀ ਰੌਸ਼ਨੀ ਵਿੱਚ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਵਿੱਚ ਬਰਕਰਾਰ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ।

16. ਹੁਣ ਦੂਜੇ ਪਹਿਲੂ ਵੱਲ ਆਉਂਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਮਾਮਲੇ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਲੈਂਦੇ ਸਮੇਂ ਵਿਦਵਾਨ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੁਆਰਾ ਲੋੜੀਂਦੇ ਮਿਆਰ ਨੂੰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿੱਚ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਿਪਟਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਸੁਬਰਾਮਨੀਅਮ ਸਵਾਮੀ ਬਨਾਮ ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ, (2012) 3 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 64 ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ 'ਨੋਗਜ਼ੀਨੈਂਸ' ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਅਰਥ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕਿਹਾ ਕਿ "... ਕਾਨੂੰਨੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਨੋਟਿਸ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ, ਜਿਸ ਕੋਲ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਕਾਰਨ ਜਾਂ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਨਿਆਂਇਕ ਨੋਟਿਸ ਲੈਣਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ ਕਿ ਕੀ ਕਾਰਵਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਅਤੇ ਕਾਰਨ ਜਾਂ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਨਿਆਂਇਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਆਧਾਰ ਹੈ"। ਅਸੀਂ ਨੋਟ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਨੋਟਿਸ ਲੈਂਦੇ ਸਮੇਂ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਨੂੰ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨਾਲ ਅੱਗੇ ਵਧਣ ਲਈ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਇਹ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਕਿ ਕੀ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਆਧਾਰ ਹੈ। ਇਹ ਗੱਲ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਨੋਟਿਸ ਲੈਣ ਦੇ ਪੜਾਅ 'ਤੇ, ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਨੂੰ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਕਾਰਨ ਦਰਜ ਕਰਨ ਦੀ ਵੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ ਪਰ ਹੁਕਮ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੁਆਰਾ ਉਸ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖੀ ਗਈ ਸਮੱਗਰੀ ਪ੍ਰਤੀ ਸੁਤੰਤਰ ਮਨ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

17. ਨੋਟਿਸ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਵਿਦਵਾਨ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਘੋਖਣ 'ਤੇ, ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਵਿਦਵਾਨ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸੈਸ਼ਨ ਅਦਾਲਤ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਪਹਿਲੀ ਨਜ਼ਰੇ ਇੱਕ ਕੇਸ ਬਣਾ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਖੋਜ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣਾ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਰਿਵੀਜ਼ਨਲ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਸਿਰਫ ਕੁਝ ਪਹਿਲੂਆਂ ਦਾ ਹੀ ਨਿਰੀਖਣ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੁਆਰਾ ਅਜਿਹੇ ਨਿਰੀਖਣ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਸਨ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਨੋਟਿਸ ਲੈਂਦੇ ਸਮੇਂ ਆਪਣੇ ਸੁਤੰਤਰ ਦਿਮਾਗ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੀ ਉਮੀਦ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਅਸੀਂ

ਅਪੀਲੀ ਫੋਰਮ 'ਤੇ ਨੋਟਿਸ ਲੈਂਦੇ ਸਮੇਂ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੀ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ ਦੀ ਸਮੀਖਿਆ ਕਰਨ ਦੀ ਸੀਮਾ ਨੂੰ ਮੰਨਦੇ ਹਾਂ, ਪਰ ਅਜਿਹੀ ਸੁਤੰਤਰ ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਤੀਬਿੰਬਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ, ਇਸਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣਾ ਮੁਸ਼ਕਲ ਬਣਾ ਦੇਵੇਗੀ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵਿਵਾਦ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਨਿਆਂ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਸਗੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਤੇ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਦੇਖਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਸਾਡੀ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਪਰੰਪਰਾ ਵਿੱਚ ਇਹ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਅਪਰਾਧਿਕ ਨਿਆਂ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੇ ਅਧੀਨ, ਅਸਲ ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਤਮਕ ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਦੋਵਾਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰਦੇ ਹਾਂ, ਅਨੁਸਾਰੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਤਮਕ ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਵਿੱਚ, ਫੈਸਲੇ ਲੈਣ ਵਿੱਚ ਜੋ ਅਧਿਕਾਰਾਂ, ਹਿੱਤਾਂ ਅਤੇ ਜਾਇਜ਼ ਉਮੀਦਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕ ਉਲਟ ਕਾਨੂੰਨੀ ਇਰਾਦੇ ਦੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ ਦੇ ਅਧੀਨ।

18. ਇੱਕ ਵੱਖਰੇ ਨੋਟ 'ਤੇ, ਅਸੀਂ ਨੋਟ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਭਾਰਤ ਭਰ ਦੇ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੀਆਂ ਠੋਸ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕਈ ਵਾਰ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਵਿਵੇਕਸ਼ੀਲ ਦਿਮਾਗ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਬਹੁਤ ਸਾਵਧਾਨੀ ਵਰਤਣ ਲਈ ਨਿਰਦੇਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਬਦਕਿਸਮਤੀ ਨਾਲ, ਅਸੀਂ ਨੋਟ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆਂਦੇ ਗਏ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਇਸ ਤੋਂ ਉਲਟ ਪ੍ਰਤੀਬਿੰਬਤ ਕਰਦੀ ਹੈ।

19. ਸਾਡਾ ਧਿਆਨ ਇਸ ਤੱਥ ਵੱਲ ਖਿੱਚਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇੱਕ ਸਿਵਲ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਵਿਦਿਆਬਾਈ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਜਗਤ ਨਾਰਾਇਣ ਥਾਪਕ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਿਕਰੀ ਡੀਡ ਨੂੰ ਰੱਦ ਅਤੇ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸਾਨੂੰ ਸੈਸ਼ਨ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਕੇਸ ਦੇ ਗੁਣਾਂ 'ਤੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਨਿਰੀਖਣਾਂ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਪਰ ਅਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੁੱਦਿਆਂ ਵਿੱਚ ਜਾਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਹਾਂ।

20. ਉਪਰੋਕਤ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਅਪੀਲ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਪਾਸੇ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ, ਸ਼ਿਕਾਇਤ 'ਤੇ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਨਵੇਂ ਸਿਰੇ ਤੋਂ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਕੇਸ ਤੋਂ ਵੱਖ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਅਸੀਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਅਪੀਲ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਿਸੇ ਵੀ ਨਿਰੀਖਣ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋਏ ਬਿਨਾਂ ਕੇਸ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਦੇਵਿਕਾ ਗੁਜਰਾਲ ਦੀ ਅਪੀਲ ਮਨਜ਼ੂਰ|

ਡਿਸਕਲੇਮਰ :- ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ । ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਦਿਵਾਕਰ ਜੋਤੀ ਐਡਵੋਕੇਟ